

Att. Chefkonsulent John Isaksen
Undervisningsministeriet
Uddannelsesstyrelsen
Den internationale enhed
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Den 4. december 2003

**Høringssvar fra Danske Lærerorganisationer - International.
Vedr. Meddelelse fra Kommissionen "Uddannelse 2010" .
KOM (2003) 685.**

DL-I har drøftet Kommissionens meddelelse "Uddannelse 2010", som har efterskriften "Lissabon strategiens succes afhænger af gennemførelsen af hastende reformer".

Meddelelsen har fremkaldt en bred drøftelse og mange kommentarer såvel i de enkelte organisationer, som i de fælles fora. DLI har desuden haft lejlighed til at deltage i diskussion af Kommissionens rapport på europæisk plan med andre faglige organisationer.

Som udgangspunkt finder DLI, at grundtonen i rapporten er negativ og pessimistisk i en sådan grad, at det fjerner fokus fra de fornuftige og realistiske forslag og analyser, som rapporten også indeholder. Det er DLI's opfattelse, at det er for tidligt så håndfast at vurdere resultaterne af det arbejde, der er sat i værk med Lissabon-strategien. På uddannelsesområdet tager det tid, før resultaterne af nye initiativer viser sig, og en tidshorizont på de to år, som er gået siden vedtagelsen i Lissabon, er for kort til at vurdere succes eller fiasko. Datagrundlaget må nødvendigvis være usikkert.

På denne baggrund vil DLI advare imod, at man anvender de meget overordnede gennemsnitsbetragtninger, der anlægges i rapporten, som grundlag for politiske beslutninger og iværksættelse af reformer i Danmark. Ændringer på uddannelsesområdet skal fortsat baseres på nationale analyser og tilpasses lokale forhold. Forceres hastigheden i projektet, med Kommissionens initiativer som styrende faktor, kan det betyde en alvorlig risiko for en manglende folkelig debat, og en manglende inddragelse af det enkelte lands særlige kulturelle forudsætninger i beslutningsprocesserne.

Det betyder imidlertid ikke, at indholdet i rapporten blot skal afvises. Dele af den kan ses som "peer review", og kan som sådan inddrages i beslutninger på nationalt niveau. Når rapporten fx konstaterer, at mellem 1/5 og 1/6 af en generation af unge danske kvinder forlader uddannelsessystemet efter grundskolen, må det naturligt udløse hurtig (langsigtet!) indsats, hvis billedet i øvrigt svarer til de faktiske forhold.

I Lissabon-strategien fastslås det, at uddannelse er den væsentligste faktor i muligheden for at sikre økonomisk vækst og opretholdelse af konkurrenceevne i Europa. DLI finder imidlertid, at Kommissionen i alt for høj grad fokuserer på uddannelse som et middel til at nå en række økonomiske mål. DLI er fortsat enig i betragtningen om, at uddannelse har meget stor betydning for udviklingen af et konkurrencedygtigt Europa, men det er særdeles vigtigt at betone, at uddannelse har langt bredere sigte end at bidrage til økonomisk vækst. En fælles europæisk tilgang til uddannelsespolitik kan derfor ikke kun handle om økonomi, tilpasning til arbejdsmarkedets krav og arbejdskraftens mobilitet, men i lige så høj grad om at skabe rammerne for global ansvarlighed og solidaritet. Uddannelserne er det væsentligste grundlag for demokratisk forståelse og for aktiv deltagelse i alle sider af samfundslivet og skaber for den enkelte grundlaget til en meningsfuld tilværelse.

DLI finder det ejendommeligt, at rapporten i nogle afsnit i så voldsom grad fokuserer på konkurrenceforholdet til USA og Japan. Det er uden tvivl korrekt, at USA har et stærkt forskningsområde og kan tiltrække dygtige unge forskere også fra Europa. Investeringerne i visse forskningsområder er ganske givet også større i USA end i Europa. Men med i vurderingen af konkurrenceforholdet bør inddrages de værdier, der ligger til grund for de fleste af de europæiske uddannelsessystemer. Der kan være mange grunde til ikke at efterligne uddannelsessystemerne i de to lande, men én væsentlig grund kunne være, at lige adgang til uddannelse fortsat skal være et bærende princip i dansk uddannelsesstænkning. Det betyder ikke, at DLI afviser behovet for skærpet fokus på videregående uddannelser og forskeruddannelserne. Men det skal finde sted inden for rammerne af det samarbejde, der med Bologna-processen er indledt på de videregående uddannelser. Dette arbejde skal naturligvis støttes mest muligt – også med investeringer - så stærke forskningsmiljøer kan trives. DLI er enig i, at et samarbejde mellem uddannelsesstederne, som betyder større mobilitet blandt de europæiske unge under uddannelse, vil være til gavn for alle. I relation hertil ser DLI med sympati på initiativerne om fælles europæisk referenceramme for de videregående uddannelser og det tilsvarende for erhvervsuddannelserne.

Som et led i medlemsstaternes tilpasning til vidensøkonomien foreslår Kommissionen, at medlemslandene fremover udarbejder nationale strategi- og handlingsplaner for det videre arbejde med uddannelsesområdet. DLI kan støtte forslaget men finder, at rapporterne skal tjene som et internt evaluering- og strategiværktøj for det enkelte medlemsland med det fokus og de prioriteringer, som det enkelte land anser for relevant. Rapporterne vil derfor ikke kunne anvendes af Kommissionen som værktøj i en centralt styret monitorering.

DLI er betænkelig ved forslaget om, at en overordnet gruppe skal gennemgå de nationale politikker med henblik på at udpege vigtige områder for samarbejde/udvikling. Efter hvilke kriterier skal disse områder udpeges? Vil de enkelte nationer efterfølgende blive inddraget i dialog? Investeringer i uddannelse er, og skal være et nationalt anliggende.

Der er efter DLI opfattelse risiko for, at Kommissionen med sin målsætning om, at den åbne koordineringsmetode skal udnyttes "to the full", er tæt på at komme på kant med den nationale selvbestemmelse for uddannelsesområdet. Et eksempel fra afsnittet 2.3.2 er ønsket om, at der "inden 2005 skal fastlægges en EU-reference for de europæiske kundskaber og færdigheder, som eleverne bør opnå", som så siden skal udløse tilpasning af lovgivningen og udarbejdelse af "passende materialer". Desuden anføres det, at "alle skolesystemerne skal sikre, at eleverne ved afslutningen af undervisningen på sekundærtrinnet har den viden og de færdigheder, der skal til for at forberede dem på deres rolle som kommende EU-borgere". Hvornår er målene for undervisningens indhold blevet et EU-anliggende?

Kommissionen gør i meddelelsen opmærksom på, at der er mangel på kvalificerede lærere inden for EU og foreslår, at der tages initiativer, som gør professionen attraktiv både med henblik på tiltrækning og fastholdelse af lærere. Konkret foreslår kommissionen, at alle lande hver især udarbejder en handlingsplan for efter- og videreuddannelse, som giver lærerne og undervisere ret til gratis efteruddannelse i arbejdstiden. DLI bakker naturligvis dette forslag op, da velkvalificerede lærere er en forudsætning for høj kvalitet i og løbende udvikling af uddannelsessystemet.

Rapporten beskæftiger sig meget med den enkelte borgers muligheder for at være aktiv deltager i videnssamfundet. Som forudsætning fremhæves ”livslang læring” for alle. Rapporten gør selv opmærksom på det forhold, at jo kortere uddannelse jo mindre deltagelse i efteruddannelse, og omvendt for mennesker med videregående uddannelse, som (videre)uddanner sig hele livet. Livslang læring er forudsætning for ”employability”. Rapporten fremhæver i sin analyse af finansieringen på uddannelsesområdet, at Europa sakker bagud i forhold til USA og Japan, hvad angår private investeringer i uddannelse. Det er DLIs opfattelse, at uddannelse er et offentligt anliggende, som derfor skal finansieres af offentlige midler. Men i relation til efter- og videreuddannelse bør arbejdsgiverne – offentlige som private – påtage sig medansvar for at opretholde arbejdsstyrkens kvalifikationer. I denne sammenhæng bør der sættes skarpt fokus på de, som kun har fået korte uddannelser. Der bør livet igennem være mulighed for, at den enkelte kan tilegne sig basale kundskaber – fx fremmedsprog – også efter, at man er kommet ind på arbejdsmarkedet. Den række af tilbud, som findes i Danmark, for unge og voksne, som ikke er gået den traditionelle vej gennem ungdomsuddannelserne, bør styrkes og ses som en del af det samlede uddannelsessystem. Det er en forudsætning for, at alle borgere kan blive aktive deltagere i vidensøkonomien.

DLI har underet sig over, at anbefalingerne fra de mange arbejdsgrupper ikke slår tydeligere igennem i rapporten. Vi konstaterer derfor med tilfredshed, at Kommissionen foreslår, at opgaverne for arbejdsgrupperne skal præciseres og dialogen bredes ud til flere interessenter. Generelt kan DLI anbefale, at synspunkterne fra de mange eksperter inddrages i overvejelserne, også – eller måske især - på nationalt niveau. Set i et udviklingsperspektiv er metoderne, som anvendes i arbejdsgrupperne ”god praksis” og ”peer review” (kritiske venner) yderst anvendelige. De europæiske uddannelsessystemer *kan* lære af hinanden, og det kan ikke gå hurtigt nok. Det er derfor yderst vigtigt, at en løftet pegefinger fra Kommissionen ikke får negativ og begrænsende effekt på det – i mange henseender – frodige samarbejde, som er sat i gang på det europæiske uddannelsesområde.

Med venlig hilsen

Birgitte Birkvad